

Nr 56

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1955/56 till folkskoleväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.
(2:a avd.)

Folkskoleväsendet m. m.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

1:o) **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 217, s. 433—452 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1955) föreslagit riksdagen att *dels* besluta att det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg skall nedläggas vid utgången av budgetåret 1955/56, *dels* besluta att det provisoriska småskoleseminariet i Falun skall nedläggas vid utgången av budgetåret 1955/56, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga av departementschefen angivna ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, *dels* godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, *dels* ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 16 650 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herr *Arrhén* väckt motion (I: 297), vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln: Folkskoleseminarierna måtte besluta, att i folkskoleseminariernas 4-åriga linje skall intagas 15 avdelningar med 30 elever, samt uppföra folkskoleseminariernas avlöningsanslag med 16 450 000 kronor,

dels en inom andra kammaren av fröken *Karlsson* och herr *Nilsson* i Svalöv väckt motion (II: 116), vari hemställts att riksdagen ville besluta, att med nedläggandet av Hälsingborgs folkskoleseminarium tills vidare bör anstå,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kamma-

ren av herr *Eliasson m. fl.* (I: 53) och den andra inom andra kammaren av herr *Mellqvist m. fl.* (II: 59), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, måtte besluta att, om en nedläggning av ett av de s. k. provisoriska småskoleseminarierna skulle visa sig erforderlig, småskoleseminariet i Falun bibehålles.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena hänvisas — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — till motionerna I: 297, II: 116 och II: 59.

Seminarieorganisationen

Skolöverstyrelsen har i samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit,

att utbildningstiden för småskollärare från och med läsåret 1955/56 blir treårig med samma villkor för inträde vid treårig småskollärlinje, som nu gäller beträffande 2-årig linje vid småskoleseminarium,

att elevintagningen 1955 vid seminarierna fastställs till 24 avdelningar med högst 30 elever per avdelning å folkskoleseminariernas studentlinje, 16 avdelningar med högst 24 elever per avdelning å folkskoleseminariernas 4-åriga linje, 6 avdelningar med högst 24 elever per avdelning å 3-årig småskollärlinje vid folkskoleseminarierna och 16 avdelningar med 24 elever per avdelning vid småskoleseminarierna,

att elevintagning 1955 icke skall äga rum vid folkskoleseminariet i Hälsingborg och småskoleseminariet i Falun samt

att dessa båda provisoriska seminarier nedlägges vid utgången av budgetåret 1955/56.

Överstyrelsens med utgångspunkt i dessa förslag verkställda beräkningar rörande examinationsbehov och examination vid seminarierna framgår av följande tabell 1.

T a b e l l 1
A. *Folkskollärare*

Läsår	Examinationsbehov						Examination	Överskott resp. brist per år	Summa överskott eller brist
	1	2	3	4	5	Summa			
53/54									— 200
54/55	1 215	345				1 560	1 440	— 120	— 320
55/56	1 165	390				1 555	1 490	— 65	— 385
56/57	965	375				1 340	1 480	+ 140	— 245
57/58	780	390			— 45	1 125	660 + 710?	+ 245	0
58/59	290	355	20	275		940	520 + 420?	0	
59/60	— 15	365	20	275		645	555? + 90 ¹	0	
60/61	10	385	20			415	325? + 90 ¹	0	

¹ Beräknad examination vid lärarhögskolan.

B. Småskollärare

Läsår	Examinationsbehov			Examination	Överskott resp. brist per år	Summa överskott eller brist
	1	2	Summa			
53/54						+ 230
54/55	480		480	630	+ 150	+ 380
55/56	600		600	540	— 60	+ 320
56/57	565		565	540	— 25	+ 295
57/58	180		180	25	— 155	+ 140
58/59	460	180	640	375?+125? ¹	— 140	0
59/60	625	175	800	375?+425? ¹	0	
60/61	850		850	375?+475? ¹	0	

¹ Beräknad examination på småskollärlinje vid folkskoleseminarierna.

Beräkningarna i tabell 1 förutsätter, att beträffande elevantalet i folkskolans läraravdelningar kungörelsen 1950: 137 tillämpas till och med läsåret 1957/58 och att därefter sker en på två år fördelad återgång till tillämpning av kungörelsen 1947: 234, att i fråga om småskollärares övertagande av undervisningen i tredje klassen i folkskolor av A-form kungörelsen 1954: 230 tillämpas under samtliga läsår utom läsåret 1957/58, att småskollärläroverutbildningen blir treårig från och med läsåret 1955/56 samt att lärarhögskolan börjar elevintagningen 1956. I tabellen har medräknats behovet av folkskollärare för högre skolor.

Frågetecken markerar siffror, som anger ännu ej beslutad examination. I tabell 1 A anges under rubriken »Examinationsbehov» i kol. 1 examinationsbehovet för folkskolan under förutsättning av att småskollärare jämlikt kungörelsen 1954: 230 för varje läsår utom läsåret 1957/58 övertager ytterligare omkring 230 folkskollärares tjänstgöring i klass 3 i A-skolor, i kol. 2 det beräknade behovet av folkskollärare för de högre skolorna, i kol. 3 vissa tillägg med hänsyn till behovet av folkskollärare för utbyggnad av folkskolan med åttonde klass, i kol. 4 det tillskott som fordras för återgång till 1947 års bestämmelser rörande elevantalet i folkskolans läraravdelningar samt i kol. 5 en minskning med hänsyn till den undervisning som kommer att bestridas av lärarkandidaterna vid lärarhögskolan under deras praktiktermin.

I tabell 1 B anges under rubriken »Examinationsbehov» i kol. 1 examinationsbehovet för småskolan under förutsättning av att för varje läsår utom läsåret 1957/58 ytterligare omkring 290 småskollärare jämlikt kungörelsen 1954: 230 övertager undervisningen i klass 3 i A-skolor samt i kol. 2 det tillskott som fordras för återgång till 1947 års bestämmelser rörande elevantalet i småskolans läraravdelningar.

Överstyrelsens beräkningar rörande examinationsbehovet bygger såväl beträffande vissa siffror som i fråga om den metodiska uppläggningsen på en inom ecklesiastikdepartementet av departementets sakkunnige, undervisningsrådet Ragnar Lundblad upprättad och den 9 april 1954 dagtecknad promemoria »angående behovet av lärare vid högre skolor och

inom folkundervisningen under den återstående delen av 1950-talet». Pro-memoriar har bland annat ställts till 1954 års riksdags statsutskotts för-fogande vid dess behandling av vissa propositioner rörande skolväsendet.

Beträffande examinationen av folkskollärare har överstyrelsen — efter att ha betonat att de i tabell 1 sammanställda siffrorna av olika skäl ej får bedömas för snävt — anfört bland annat följande.

De elever, som intages på *folkskoleseminariernas studentlinje* 1955, ut-examineras 1957 och blir sålunda tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1957/58. Samtidigt med dessa elever utexamineras på 4-årig linje de elever, som intogs 1953, sammanlagt högst ($26 \times 26 =$) 676 elever. Överstyrelsen beräknar, att av dessa högst 660 kommer att stå till förfogande för tjänst-göring. Av tabell 1 A framgår, att om man vill dels tillgodose folkskollä-rarbehovet läsåret 1957/58, dels upphäva från läsåret 1956/57 kvarstående brist av 245, bör på studentlinjen år 1957 utexamineras omkring 710 ele-ver. En examination 1957 av 710 elever på studentlinjen förutsätter samma omfattning av intagningen 1955 som 1954, d. v. s. 24 avdelningar med 30 elever per avdelning.

De elever, som intages 1955 på *folkskoleseminariernas 4-åriga linje*, ut-examineras 1959 och blir alltså tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1959/60. Enligt tabell 1 A beräknas för nämnda läsår examinationsbehovet av folk-skollärare utgöra endast 645. Härav beräknas genom examination vid lärar-högskolan tillgodoses 90 (varav hälften utexamineras i slutet av hösttermi-nen 1958), varför vid folkskoleseminarierna på 4-årig linje och studentlinje skulle behöva examineras sammanlagt endast 555, om man icke önskar, att något överskott skall uppstå. Av nämnda antal bör drygt hälften utbildas på den 4-åriga linjen. Överstyrelsen föreslår därför, att 1955 på 4-årig linje intages 16 avdelningar med högst 24 elever per avdelning. Examinationen 1959 på denna linje blir då högst ($16 \times 24 =$) 384, varav omkring 370 bör beräknas bli tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1959/60. Återstoden av examinationsbehovet 1959 täckes genom erforderlig intagning på student-linje 1957, då lärarbehovet 1959 torde kunna bedömas säkrare än nu.

Beträffande nedläggande av seminariet i Hälsingborg har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg är organiserat med tre studentlinjer och har icke någon 4-årig linje. Tiden synes nu vara inne att avveckla detta seminarium, som är inrymt i mycket otillfredsställande loka-ler, vilka, då seminariet upprättades 1946, ställdes till förfogande av staden i en äldre skolbyggnad. Ett bibehållande av seminariet i Hälsingborg längre än nödvändigt har från början icke varit avsett och måste nödvändigtvis medföra nybyggnad för seminariets räkning. Ytterligare krympning av or-ganisationen kan, såsom framgår av överstyrelsens beräkningar, mycket snart bli aktuell. Hur mycket överstyrelsen än värdesätter den verksamhet, som bedrivs vid seminariet i Hälsingborg, finner överstyrelsen vid en rea-listisk bedömning av läget, att någon elevintagning icke bör ske vid semi-nariet år 1955 och att seminariet således bör nedläggas vid utgången av budgetåret 1955/56. Det bör anmärkas, att en ordinarie och en extra ordi-narie lektorstjänst vid seminariet hållits vakanta sedan några år och att seminariets rektor uppnår pensioneringsperiodens nedre gräns med utgången av december 1955.

Beträffande examinationen av småskollärare och i samband därmed frågan om nedläggande av seminariet i Falun har överstyrelsen anfört huvudsakligen följande.

Efter nedläggandet av Norrköpings-seminariet finns det nu 9 småskoleseminarier, av vilka två, de i Falun och Stockholm, upprättades 1945 såsom provisoriska seminarier. De har båda för närvarande två 2-åriga utbildningslinjer. Det kan synas opåkallat att, då den befintliga småskoleseminarieorganisationen icke blir tillräcklig för examinationsbehovet, ifrågasätta nedläggning av något småskoleseminarium. Emellertid blir det, såsom ovan framhållits, god plats vid folkskoleseminarierna för förläggning dit av 3-årig småskollärarytbildning. Härtill kommer, att ett småskoleseminarium, omfattande endast en 3-årig linje, är i minsta laget såsom organisatorisk enhet. Seminariet i Stockholm torde ha möjlighet att i sina nuvarande lokaler inrymma två 3-åriga linjer. Även om de kommunala myndigheterna i Falun skulle kunna ställa ytterligare lokaler till seminariets förfogande, synes det rimligare att i första hand utvidga seminariet i Stockholm, som disponerar av staten ägda lokaler. Hur mycket överstyrelsen än värdesätter seminariets i Falun insatser i fråga om lärarutbildningen, finner sig överstyrelsen med hänsyn till seminarieorganisationen i stort böra föreslå, att elevintagning icke äger rum 1955 vid småskoleseminariet i Falun och att seminariet sålunda nedlägges vid utgången av budgetåret 1955/56.

Överstyrelsen beräknar, att de kvarvarande åtta seminarierna skall kunna ta emot allra högst 19 3-åriga linjer eller sammanlagt ($19 \times 3 =$) 57 avdelningar. Emellertid anser överstyrelsen med hänsyn till examinationsbehovet 1958, att 16 avdelningar bör intagas på 3-årig linje vid småskoleseminarierna hösten 1955. Om 1955 vid småskoleseminarierna intages 16 avdelningar på 3-årig linje, blir examinationen 1958 högst ($16 \times 24 =$) 384, av vilka omkring 375 torde kunna beräknas bli tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1958/59. Enligt tabell 1 B beräknas examinationsbehovet av småskollärare nämnda läsår till 640. Med hänsyn till småskolläraryterskottet läsåret 1957/58 bör 1958 utöver den föreslagna examinationen vid småskoleseminarierna examineras minst ($640 - 375 - 140 =$) 125 småskollärare på 3-årig småskollärarytlinje vid folkskoleseminarierna. För att detta antal skall erhållas, bör 1955 på sådan linje vid folkskoleseminarierna intagas 6 avdelningar med 24 elever per avdelning. Examinationen 1958 blir då på denna linje högst ($6 \times 24 =$) 144.

Samtidigt med framläggandet av de förslag, för vilka nu redogjorts, har skolöverstyrelsen emellertid ansett sig böra räkna även med den möjligheten, att förlängningen av utbildningstiden för småskollärare börjar genomföras först från och med läsåret 1956/57. Hur detta inverkar på examinationsbehov och examination framgår av följande tabell 2. Denna bygger alltså på samma förutsättningar som tabell 1 utom såtillvida, att i fråga om småskollärares övertagande av undervisningen i klass 3 i A-skolor kungörelsen 1954: 230 antages tillämpad under samtliga läsår utom läsåret 1958/59 samt att småskollärarytutbildningen blir treårig från och med läsåret 1956/57. Vidare har i tabell 2 förutsatts, att lärarhögskolan börjar elevintagningen först 1957.

Tabell 2

A. Folkskollärare

Läsår	Examinationsbehov						Examination	Överskott resp. brist per år	Summa överskott eller brist
	1	2	3	4	5	Summa			
53/54									— 200
54/55	1 215	345				1 560	1 440	— 120	— 320
55/56	1 165	390				1 555	1 490	— 65	— 385
56/57	965	375				1 340	1 480	+ 140	— 245
57/58	545	390				935	660 + 520?	+ 245	0
58/59	520	355	20	275	— 45	1 125	520 + 605?	0	
59/60	— 15	365	20	275		645	645?	0	
60/61	10	385	20			415	325? + 90 ¹	0	

¹ Beräknad examination vid lärarhögskolan.

B. Småskollärare

Läsår	Examinationsbehov			Examination	Överskott resp. brist per år	Summa överskott eller brist
	1	2	Summa			
53/54						+ 230
54/55	480		480	630	+ 150	+ 380
55/56	600		600	540	— 60	+ 320
56/57	565		565	540	— 25	+ 295
57/58	470		470	540?	+ 70	+ 365
58/59	170	180	350	25?	— 325	+ 40
59/60	625	175	800	375? + 385? ¹	— 40	0
60/61	850		850	375? + 475? ¹	0	

¹ Beräknad examination på småskollärlinje vid folkskoleseminarierna.

Överstyrelsen har icke närmare behandlat frågan om elevintagningens omfattning på grundval av tabell 2. Det framgår dock av överstyrelsens framställning, att överstyrelsen anser intagningen på studentlinjen böra kunna minskas, dock icke genom reducering av antalet avdelningar utan i stället genom sänkning av antalet elever per avdelning. Beträffande småskoleseminarierna synes överstyrelsen närmast böjd för oförändrad intagning. Oavsett vilken av tabellerna som lägges till grund för beräkning av elevintagningen hösten 1955, bör enligt överstyrelsens mening seminarierna i Hälsingborg och Falun nedläggas och således elevintagning vid dessa icke äga rum i höst.

Departementschefen — som erinrat om att han med Kungl. Maj:ts be- myndigande den 6 oktober 1954 tillkallat tre sakkunniga för att verkställa utredning och avge förslag rörande folk- och småskoleseminariernas orga-

nisation — har för sin del med hänsyn till den pågående utredningen icke funnit lämpligt, att statsmakterna nu skulle ta definitiv ståndpunkt till en lösning i den ena eller andra riktningen av de med seminarieorganisationen sammanhängande, i organisatoriska och även ekonomiska hänseenden vittomfattande frågorna angående bland annat förlängning av småskollärarytbildningen. Ett slutligt ställningstagande bör enligt departementschefens mening ske först sedan seminarieutredningen avgivit sina förslag. Departementschefen har alltså räknat med att hösten 1955 skall vid småskoleseminarierna intagas elever endast på 2-åriga utbildningslinjer, dock med undantag för den redan 3-åriga linjen vid Haparandaseminarieriet. Med denna utgångspunkt har departementschefen ansett siffrorna i den förut återgivna tabell 2 kunna användas som underlag för övervägandena rörande seminarieorganisationen under nästa budgetår.

Departementschefen har därvid förordat, att vid folkskoleseminarierna intages på studentlinjen 24 avdelningar med 30 elever per avdelning och på den 4-åriga linjen 19 avdelningar med 24 elever per avdelning samt att vid småskoleseminarierna intages 22 avdelningar på 2-årig linje och 1 avdelning på 3-årig linje, varje avdelning med 24 elever. Departementschefen har vidare föreslagit, att elevintagning icke skall ske hösten 1955 vid det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg och det provisoriska småskoleseminariet i Falun samt att dessa seminarier skall nedläggas med utgången av budgetåret 1955/56. Till stöd för dessa förslag har departementschefen anfört huvudsakligen följande.

De beräkningar, som åskådliggjorts i tabell 2, utgår bland annat från att småskollärarytbildningen blir treårig från och med budgetåret 1956/57 och att en återgång till 1947 års bestämmelser om elevantalet i folkskolans läraravdelningar sker under läsåren 1958/59 och 1959/60. Med hänsyn till vad jag nyss anfört, avser jag i och med användandet av tabell 2 som underlag för mina överväganden självfallet icke, att statsmakterna därmed nu skall binda sig för de förutsättningar, som ligger till grund för beräkningarna i denna tabell. Å andra sidan är det samtidigt angeläget, att seminarieorganisationen icke nu vid bestämmandet av elevintagningens omfattning hösten 1955 ges en sådan inriktning för de närmaste åren, att den pågående seminarieutredningens arbete klavbindes.

Innan jag går närmare in på frågan om antalet intagningsavdelningar vill jag betona, att de föreliggande beräkningarna, liksom över huvud taget alla under övergångstiden före enhetsskolans genomförande verkställda beräkningar rörande lärarbehovet, givetvis måste vidlås av en viss osäkerhet. Såsom överstyrelsen framhållit får man icke bedöma siffrorna för lärarbehov och småskolläraryöverskottet läsåret 1953/54, som använts i tabell 2, kan på grund av lokala och andra förhållanden samt med hänsyn till lärartjänstledighet för studier av olika slag senare visa sig vara för lågt beräknade. Behovet av folkskollärare för de högre skolformerna kan ha underskattats. Det kan vidare tänkas, att ett ökat behov uppstår av folkskollärare för undervisning i allmänna ämnen vid en del yrkesutbildningsanstalter. Behovet

av folkskollärare för utbyggnad av folkskolan med åttonde klass kan bli större än beräknat. Detta är några av de osäkra faktorerna i sammanhanget. Ett säkrare grepp om lärarbehov och lärarexamination torde kunna fås, sedan seminarieutredningen mera ingående kunnat kontrollera de siffror, som måste användas vid beräkningar av detta slag.

Samtidigt vill jag dock understryka, att de för examinationsbehovet och examinationen vid seminarierna avgörande och beräkningsbara faktorerna hittills icke torde ha underkastats en noggrannare analys än den, som gjorts av undervisningsrådet Ragnar Lundblad i förutnämnda departementspromemoria våren 1954 och som nu, med beaktande av nytillkommet statistiskt material, kommit till uttryck i skolöverstyrelsens beräkningar. Med den utgångspunkt för mina överväganden, som jag förut angivit, torde det sålunda i nuvarande läge icke finnas att tillgå ett mera tillförlitligt underlag än siffrorna i tabell 2.

Vad som nu genom omfattningen av elevintagningen hösten 1955 skall bestämmas, är dels examinationen på folkskoleseminariernas studentlinje till läsåret 1957/58, dels examinationen på folkskoleseminariernas 4-åriga linje till läsåret 1959/60, vilken dock endast delvis reglerar den slutliga examinationen till sistnämnda läsår, dels ock examinationen vid småskoleseminarierna till läsåret 1957/58.

Intagningen på folkskoleseminariernas studentlinje hösten 1955 reglerar slutligt den totala examinationen av folkskollärare till läsåret 1957/58. På den 4-åriga linjen kommer genom redan bestämd intagning att till detta läsår utexamineras ungefär 660 lärare. För att eliminera det beräknade folkskolläraryunderskottet från läsåret 1956/57 fordras enligt tabell 2 en examination på studentlinjen av 520. Något räknemässigt summaöverskott skulle emellertid icke erhållas därigenom. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört om de osäkra faktorer, som kan påverka lärarbehovet i stegrande riktning, skulle det enligt min mening vara föga välbetänkt att underlåta att söka skapa ett visst räknemässigt överskott av folkskollärare, när möjlighet därtill föreligger. Särskilt med hänsyn till de högre skolformernas behov av folkskollärare med vidareutbildning framstår det såsom utomordentligt viktigt, att en viss marginal finnes utöver det minimibehov, som tabell 2 utvisar. Jag förordar därför oförändrad intagning på folkskoleseminariernas studentlinje hösten 1955, alltså 24 avdelningar med högst 30 (lägst 28) elever per avdelning. Till läsåret 1957/58 kan då beräknas en examination av sammanlagt omkring $(660+710=)$ 1 370 lärare. Överskottet för läsåret 1957/58 blir $(1370-935=)$ 435. Summaöverskottet detta läsår kan således beräknas till omkring $(435-245=)$ 190.

Intagningen på folkskoleseminariernas 4-åriga linje hösten 1955 skall bestämmas med sikte på den totala examinationen till läsåret 1959/60. I tabell 2 anges denna till »645?»; siffran för examinationsbehovet är densamma. Börjar lärarhögskolan elevintagningen 1956, minskar siffran för examinationen vid folkskoleseminarierna till $(645-90=)$ 555. Dessa siffror ger en ungefärlig bild av den reduktion av folkskolläraryexaminationen, som kan väntas mot slutet av 1950-talet, även om vissa utjämnande åtgärder skulle komma att vidtagas. Emellertid torde det vara anledning att i fråga om dessa mera långsiktiga beräkningar antaga, att de förut berörda, nu osäkra faktorerna kommer att visa sig spela en betydande roll när de, ju närmare man kommer 1950-talets slut, blir mer gripbara. Men även om man alltså med visst fog kan vänta, att siffran 645 (eller 555) för examinations-

behovet framdeles kan komma att justeras uppåt, synes en begränsning av antalet intagningsavdelningar på den 4-åriga linjen hösten 1955 klart motiverad. Jag förordar, att antalet intagningsavdelningar, som nu är 22, hösten 1955 reduceras till 19. Detta kan beräknas medföra en examination på den 4-åriga linjen till läsåret 1959/60 av 440 till 450 lärare. Den återstående examinationen till detta läsår skall fixeras genom intagningen på studentlinjen hösten 1957. Det är nu för tidigt att förutskicka något bestämt om omfattningen av sistnämnda intagning, men i varje fall torde den med hänsyn till vad jag nyss anfört kunna antagas bli större än vad som svarar mot skillnaden mellan det nu beräknade totala examinationsbehovet av 645 (eller 555) och siffran 450.

Elevintagningen vid småskoleseminarierna hösten 1955 reglerar examinationen till läsåret 1957/58. Examinationsbehovet till detta läsår uppskattas i tabell 2 till 470. Skolöverstyrelsen har beräknat examinationen till »540?», vilket betyder oförändrad elevintagning hösten 1955 i jämförelse med hösten 1954. Bland annat med hänsyn till vad jag i det föregående anfört om angelägenheten av att ej binda den pågående seminarieutredningens arbete, förordar jag i enlighet med överstyrelsens av statskontoret i detta hänseende tillstyrkta beräkning, att vid småskoleseminarierna hösten 1955 intages 22 avdelningar på 2-årig linje och 1 avdelning på 3-årig linje, var och en med 24 elever.

Mot bakgrunden av de sjunkande siffrorna för folkskollärarexaminationen torde det icke kunna råda någon tvekan om att ett provisoriskt folkskoleseminarium bör nedläggas med utgången av nästa budgetår. I likhet med överstyrelsen anser jag valet böra falla på seminariet i Hälsingborg. Elevintagning bör icke äga rum vid detta seminarium hösten 1955. Vad gäller nedläggning av ett småskoleseminarium kan en dylik åtgärd i och för sig framstå som förvånande mot bakgrunden av det så småningom ökande behovet av småskollärare. Ser man däremot folk- och småskoleseminarieorganisationen som en helhet, är det uppenbart att åtgärden är motiverad. Då elevintagningen hösten 1954 vid varterdera av de permanenta seminarierna i Landskrona och Skara tillfälligt minskats med en avdelning men fullt antal avdelningar bör intagas vid dessa seminarier hösten 1955, är det därjämte nödvändigt att inskränka elevintagningen på annat håll. De provisoriska småskoleseminarierna ligger nu i Stockholm och Falun. Vid valet mellan dessa anser jag i likhet med skolöverstyrelsen övervägande skäl tala för att seminariet i Falun nedlägges. Detta bör ske med utgången av nästa budgetår.

Anslagsberäkningen

Kungl. Maj:ts förslag beträffande folkskoleseminariernas avlöningsanslag innebär i huvudsak uppflyttning i lönegrad av ordinarie och extra ordinarie övningslärartjänster i enlighet med vad som föreslagits i propositionen 1955: 25 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., inrättande av ytterligare två ordinarie lektorstjänster och en extra ordinarie övningskollärartjänst samt uppräknig av anslagsmedlen till handledararvoden vid studiebesök med 3 750 kronor. I anslutning till den förordade begränsningen av antalet intagningsavdelningar på den 4-åriga linjen hösten 1955 beräknas en utgiftsminskning av 105 000 kronor, avseende undervisnings-

timmar som nu bestrides av icke-ordinarie lärare. Den av Kungl. Maj:t äskade anslagshöjningen, som jämväl betingas av vissa automatiska utgiftsökningar, uppgår till sammanlagt 445 000 kronor.

Motionerna

Till stöd för det i *motionen I: 297* framställda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

Då det enligt min mening ej synes föreligga några vägande skäl för intagande av ett lägre antal elever per avdelning på den 4-åriga linjen än på studentlinjen, vill jag av besparingsskäl — ehuru jag rent principiellt anser mindre klassavdelningar vara till fördel för undervisningen — föreslå att även på den 4-åriga linjen intages 30 elever per avdelning. Detta innebär att fyra avdelningar kan sparas in utan att den beräknade examinationen på den 4-åriga linjen till läsåret 1959—1960 av 440 till 450 lärare minskas. En indragning av fyra avdelningar på den 4-åriga linjen gör det möjligt, synes det mig, att minska det belopp som upptagits till Avlöningar till övrig icke ordinarie personal med i runt tal 200 000 kronor. Motsvarande minskning på omkostnadsanslaget utgör cirka 34 000 kronor.

I *motionen II: 116* angående anstånd med nedläggande av folkskoleseminariet i Hälsingborg har anförts bland annat följande.

Det råder nu, med den omfattning examinationen av folkskollärare hittills haft, en påtaglig brist på lärare för folkskolestadiet. Många lärartjänster har under innevarande läsår liksom tidigare under längre eller kortare tidrymd upprätthållits av personer som icke har lärarutbildning. Detta är otillfredsställande och är enligt vår mening ett skäl, som talar för att en minskning av lärarexaminationen ej nu bör äga rum.

Vad beträffar de lokaler, som man förfogar över i Hälsingborg, är de visserligen ej de allra bästa, men dock så tillfredsställande, att de kan användas ännu någon tid.

I *motionerna I: 53* och *II: 59* angående bibehållande av småskoleseminariet i Falun har anförts bland annat följande.

Av de nio småskoleseminarierna har småskoleseminariet i Falun näst småskoleseminariet i Stockholm det största antalet sökande per ledig plats.

Om departementschefens förslag av riksdagen kommer att bifallas innebär det att sju med varandra sammanhängande län med Kopparbergs län i mitten komma att sakna småskoleseminarium, nämligen Jämtlands, Gävleborgs, Uppsala, Västmanlands, Örebro, Värmlands och Kopparbergs.

Dessa förhållanden torde tydligen kunna visa, att möjligheter till småskolläroverstyrelsen bör finnas kvar i Falun.

Vid valet av nedläggande av ett av de s. k. provisoriska småskoleseminarierna anser departementschefen i likhet med skolöverstyrelsen, att övervägande skäl tala för att seminariet i Falun nedlägges. De skäl, som av skolöverstyrelsen anförts, äro egentligen bara, att småskoleseminariet i Stockholm kan disponera av staten ägda lokaler. Lokalerna i Falun ägas av staden och stå till seminariets disposition. Om ett småskoleseminarium i Falun skulle bli en permanent institution, komma med all säkerhet lokaler, även för mer än en treårig linje, att kunna ställas till förfogande. Lokalfrågan får dock ej vara ett avgörande skäl emot en förläggning av ett små-

skoleseminarium i Falun. En ytterligare koncentrerings av institutioner till Stockholm på landsbygden bekostnad måste anses som olämplig.

Vad småskoleseminarierna i landet beträffar, torde det i någon mån kunna påstås, att seminarieorganisationen för övre Norrlandes del och för Skånes del är något överdimensionerad, under det att ett stort och viktigt område i Mellansverige (Bergslagsbygden) saknat ett fast småskoleseminarium. Då departementschefen därtill funnit det påkallat att uppdraga åt särskilda sakkunniga att utreda seminariernas organisation, finns det ingen anledning att nu nedlägga ett småskoleseminarium, innan organisationsplanerna blivit utredda och klarlagda, i all synnerhet som departementschefen själv framhåller, att en dylik åtgärd, att nedlägga ett småskoleseminarium, i och för sig kan framstå som förvånande mot bakgrunden av det så småningom ökande behovet av småskollärare.

Utskottet

Såsom framhållits redan i propositionen 1954: 68, vari frågan om seminarieorganisationens omfattning behandlades, har man att motse en så pass betydande minskning av examinationsbehovet beträffande folkskollärare under några år i slutet av 1950-talet, att vissa utjämnande åtgärder av olika slag torde komma att visa sig påkallade, om seminarieorganisationen i en dylik situation skall kunna bevara sin erforderliga elasticitet. Det har pekats särskilt på fyra aktuella faktorer av väsentlig betydelse i detta sammanhang, nämligen den av 1950 års riksdag i princip beslutade förlängningen av småskollärarytbildningen, den av samma års riksdag avsedda stadiindelningen i den blivande enhetsskolan och den därav följande förskjutningen mellan folk- och småskolläraryrkesområden, frågan om en återgång till 1947 års bestämmelser om elevantalet i folk- och småskolans läraravdelningar samt de högre skolornas behov av folkskollärare. Dessa och flera andra problem bildar tillsammans ett komplex av nära sammanhängande och delvis svåröverskådliga frågor, som måste samordnas och enhetligt bedömas, om en någorlunda välproportionerad lösning av lärarutbildningsfrågorna skall vara uppnåelig. Förevarande olika spörsmål är för närvarande föremål för prövning av särskilda sakkunniga, seminarieutredningen.

De i den förut återgivna tabell 2 åskådliggjorda beräkningarna — vilka utskottet i likhet med departementschefen anser böra användas som underlag för övervägandena rörande seminarieorganisationens omfattning under nästa budgetår — synes visa, att en förhållandevis kraftig reduktion av organisationen mot slutet av 1950-talet icke torde kunna undvikas, även om vissa utjämnande åtgärder vidtages. Det är enligt utskottets mening därför angeläget, att seminarieutredningens arbete med bland annat kontroll av ifrågavarande beräkningar och förslag till åtgärder för utjämnning av examinationsbehovet slutföres i så god tid, att ett slutligt ställningstagande till de nyss berörda, med seminarieorganisationens omfattning sammanhängande spörsmålen kan ske vid 1956 års riksdag.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen förordat beträffande omfattningen av elevintagningen vid folk- och småskoleseminarierna hösten 1955 och den därav följande examinationen på de olika linjerna till läsåren 1957/58 och 1959/60. Såvitt gäller folkskoleseminariernas 4-åriga linje har departementschefen ansett examinationen på denna linje till läsåret 1959/60 av 440—450 lärare böra ske genom intagning hösten 1955 av 19 avdelningar med 24 elever per avdelning. I motionen I: 297 har yrkats, att intagningen på den 4-åriga linjen skall bestämmas till 15 avdelningar med 30 elever per avdelning. Därigenom skulle åstadkommas samma examinationssiffra till läsåret 1959/60 men en besparing av 4 avdelningar göras med därav följande kostnadsminskning, av motionären för nästa budgetår uppskattad till i runt tal 200 000 kronor under förevarande anslag. Utskottet får i anledning av det i motionen sålunda framställda förslaget erinra om att elevantalet i intagningsavdelningarna på den 4-åriga linjen under senare år successivt nedbragts — för läsåret 1952/53 från 32 till 30, för läsåret 1953/54 till 26 och för läsåret 1954/55 till 24 — samt att utskottet senast i sitt utlåtande 1954: 138 (s. 41) betecknat denna minskning såsom synnerligen angelägen från pedagogiska synpunkter. Då utskottet finner sistnämnda synpunkter böra ges företräde framför de av motionären anförda önskemålen om besparingsåtgärder, avstyrker utskottet bifall till motionen I: 297, i vad den avser seminarieorganisationens omfattning under nästa läsår samt medelsanvisningen under förevarande anslag.

Vad därefter gäller det av Kungl. Maj:t framställda förslaget om nedläggande vid utgången av nästa budgetår av det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg och det provisoriska småskoleseminariet i Falun synes, såsom utskottet i det föregående framhållit, de i tabell 2 upptagna siffrorna för examinationsbehovet utvisa att en förhållandevis kraftig reduktion av seminarieorganisationen är ofrånkomlig mot slutet av 1950-talet. En dylik reduktion kan visserligen till en början åstadkommas genom att med bibehållande av oförändrat antal seminarier successivt minska antalet avdelningar vid varje seminarium. Med hänsyn såväl till lärarrekruteringen och undervisningen som till vådan av en sedermera abrupt genomförd nedskärning av antalet seminarier, synes det emellertid utskottet önskvärt, att en alltför stark uttunning av organisationen icke äger rum. Den minskning av antalet seminarier, som synes ofrånkomlig på grund av det sjunkande examinationsbehovet och som kan genomföras utan att organisationen förlorar sin elasticitet, torde därför icke böra onödigt fördröjas. Självklart bör all försiktighet iakttagas, innan de i sammanhanget aktuella faktorerna blivit allsidigt belysta genom seminarieutredningens arbete. Emellertid synes en viss mindre reduktion från och med budgetåret 1956/57 av antalet seminarier vara redan i nuvarande läge klart motiverad. Utskottet vill i anslutning härtill understryka, att folk- och småskoleseminarieorganisationen i förevarande hänseende bör ses som en helhet samt att

en reduktion av organisationen i första hand bör gälla provisoriska seminarier, såvida icke särskilda skäl, såsom rekryteringsförhållanden och dylikt, talar däremot.

Med dessa överväganden har utskottet ansett sig böra biträda departementschefens förslag, att det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg, som nu omfattar tre avdelningar av vardera första och andra klassen på studentlinje, nedlägges vid utgången av nästa budgetår. Elevintagning bör således icke äga rum vid detta seminarium hösten 1955. Utskottet får erinra om att i södra delen av Sverige finnes folkskoleseminarier jämväl i Lund, Kristianstad, Kalmar, Växjö, Göteborg och Jönköping. Av utskottets ställningstagande i denna fråga följer, att utskottet avstyrker bifall till det i motionen II: 116 framställda yrkandet.

Vad beträffar frågan om en minskning av antalet småskoleseminarier får utskottet erinra om att i mellersta och norra Sverige småskoleseminarier finnes i Stockholm, Strängnäs, Falun, Härnösand, Lycksele och Haparanda. Seminarierna i Stockholm och Falun är provisoriska. Ser man på folk- och småskoleseminarieorganisationen som en helhet, är det, såsom departementschefen framhållit, uppenbarligen motiverat med nedläggande vid utgången av nästa budgetår även av ett småskoleseminarium. Utskottet har emellertid vid sin prövning av förevarande spörsmål kommit till den uppfattningen, att med hänsyn till rekryteringsförhållandena möjligheter till småskolläro-utbildning även framgent bör erbjudas såväl i Stockholm som i Falun. Huruvida detta på lämpligt sätt kan ordnas i annan väg än genom fristående småskoleseminarier torde komma att belysas av seminarieutredningen. I detta sammanhang må erinras om att folkskoleseminarier finnes på båda orterna. På grund av vad sålunda anförts vill utskottet för sin del i anledning av motionerna I: 53 och II: 59 förorda, att riksdagen icke nu tar ställning till frågan om nedläggande vid utgången av budgetåret 1955/56 av småskoleseminariet i Falun utan att med prövningen av detta ärende får anstå till 1956 års riksdag, då ett ståndpunktstagande till spörsmålet bör kunna ske mot bakgrunden av resultatet av seminarieutredningens arbete. Ett dylikt uppskjutande av beslut i förevarande fråga synes utskottet icke möta något hinder, även om beslutet skulle innebära Falu-seminariets nedläggande från och med den 1 juli 1956. Utskottet får erinra om att motsvarande förfarande ägde rum, då 1954 års riksdag beslöt att det provisoriska småskoleseminariet i Norrköping skulle nedläggas vid utgången av budgetåret 1953/54. Vad beträffar elevintagningen vid småskoleseminarierna hösten 1955 synes det utskottet lämpligt, att, såsom departementschefen beräknat, elevintagning icke sker vid seminariet i Falun. Detta seminarium omfattar innevarande läsår endast två klassavdelningar av första klassen men saknar — på grund av att elevintagning icke heller ägde rum hösten 1953 — klassavdelningar i andra klassen, varför seminariets läroorganisation således icke behöver ändras för nästa läsår.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i övrigt framställda förslag har icke givit utskottet anledning till erinran eller till särskilt uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att motionen I: 297, i vad den avser folkskoleseminarieorganisationens omfattning under läsåret 1955/56, icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 116, besluta att det provisoriska folkskoleseminariet i Hälsingborg skall nedläggas vid utgången av budgetåret 1955/56;

III. att riksdagen må beträffande det provisoriska småskoleseminariet i Falun, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 53 och II: 59, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anför;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 297, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen förordat,

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	6 820 000	
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	85 200	
	b) Arvoden åt seminariebibliotekari- er, <i>förslagsvis</i>	47 700	
	c) Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs, <i>förslagsvis</i>	49 100	
	d) Tilläggsarvoden åt lärare vid kur- ser för utbildande av kyrkomusi- ker, <i>förslagsvis</i>	49 000	231 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>		7 612 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		1 987 000
	Summa kronor		16 650 000

c) till *Folkskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 16 650 000 kronor.

2:o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 218, s. 453 och 454) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 373 900 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft den under nästföregående punkt angivna, av herr *Arrhén* väckta motionen I: 297, vari hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att uppföra förevarande anslag med 1 340 000 kronor.

Anslaget är nu uppfört med 1 384 100 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 10 200 kronor, betingad av å ena sidan uppräkning av medelsanvisningen med sammanlagt 24 800 kronor samt å andra sidan överförande från anslaget till annat anslag av ett belopp av 35 000 kronor till vissa kostnader för hjälpklasslärarutbildning.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och avstyrker, med hänvisning till sitt ställningstagande under nästföregående punkt, bifall till motionen I: 297, i vad den avser förevarande anslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 297, såvitt här är i fråga, till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 373 900 kronor.

3:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 219, s. 454 och 455), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 375 000 kronor.

4:o) **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 220, s. 455 och 456), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

5:o) **Småskoleseminarierna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 221, s. 456—458), vilket innebär en anslagshöjning med 139 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för småskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen förordat,

b) godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		2 153 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>		27 800
b) Arvoden åt seminariebibliotekarier, <i>förslagsvis</i>		15 200
c) Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel		2 700
d) Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele ..		4 300
e) Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	10 000	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>		1 415 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		511 000
	Summa kronor	4 139 000

c) till *Småskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 139 000 kronor.

6:o) **Småskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 222, s. 458—460), vilket innebär en anslagshöjning med 13 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Småskoleseminarierna*: *Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 457 900 kronor.

7:o) **Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 223, s. 460), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Småskoleseminarierna*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 83 000 kronor.

8:o) **Småskoleseminarierna: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 224, s. 460 och 461), vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

9:o) **Befordringskurser för folkskollärare.** Kungl. Maj:t har (punkt 225, s. 461—463) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

Enligt beslut vid 1954 års riksdag (prop. 149, SU 139, Rskr 325) skall å enhetsskolans (försöksskolornas) högstadium och å realskolestadiet inrättas tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som efter avlagd folkskollärarexamen tjänstgjort minst tre år såsom folkskollärare och som i tentamen eller tentamina för filosofisk ämbetsexamen erhållit minst två betygsenheter eller genomgått av skolöverstyrelsen anordnad särskild befordringskurs om ett läsår. Samtidigt har å riksstaten för innevarande budgetår under den nyss angivna rubriken anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Av anslaget må högst 100 000 kronor användas till utrustning av institutioner och bibliotek. Återstoden disponeras till löpande kostnader för befordringskurserna.

Av de uppgifter rörande befordringskurser under höstterminen 1954, som lämnats under förevarande punkt i statsverkspropositionen, inhämtas bland annat, att av de 335 folkskollärare, som anmält sig till befordringskurserna nämnda höst, sammanlagt 48 önskat i första hand deltaga i av skolöverstyrelsen planerade kurser i matematik i Eksjö (eventuellt Jönköping) och Uppsala men att »av olika anledningar» de sålunda planerade kurserna i matematik icke kunnat komma till stånd.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Erfarenheter saknas ännu helt beträffande medelsåtgången för ifrågavarande kurser. Med hänsyn härtill och då det är angeläget, att kursverksamhetens omfattning ökas under nästa budgetår, finner jag mig böra biträda överstyrelsens förslag, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår uppräknas med 100 000 kronor till 600 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition för löpande kostnader och utrustningsutgifter och dylikt.

Jag får i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att årligen i samband med förslag till anslagsäskanden beträffande befordringskurserna för folkskollärare till Kungl. Maj:t avge redo-

görelse rörande erfarenheterna och resultatet av verksamheten vid nämnda kurser ävensom angående erfarenheterna och utvecklingen av användningen inom skolväsendet av folkskollärartjänsterna i 23 lönegraden. En första redogörelse i dessa hänseenden torde således komma att avges av överstyrelsen i samband med dess petita för budgetåret 1956/57 och den torde alltså kunna föreläggas 1956 års riksdag.

Utskottet — som finner det anmärkningsvärt, att befodringskurser i matematik icke anordnats under höstterminen 1954 — biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Befodringskurser för folkskollärare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

10:o) **Särskoleseminariet i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 226, s. 463—465), vilket innebär upptagande under åttonde huvudtiteln av hittills under elfte huvudtiteln anvisade medel till anordnande av seminarieutbildning av särskollärare, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskoleseminariet i Stockholm* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

11:o) **Bidrag till Ericastiftelsen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 227, s. 465—469), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 107 100 kronor.

12:o) **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarbildning.** Kungl. Maj:t har (punkt 228, s. 469—478) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén m. fl.* (I: 299) samt den andra inom andra kammaren av herr *Sjölin* och fröken *Karlsson* (II: 337), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att till *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarbildning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 70 000 kronor.

I statsverkspropositionen har under förevarande punkt redovisats en av *statens sakrevision* på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställd utredning rörande de med stiftelsens verksamhet förenade ekonomiska förhållandena. Sakrevisionen har i nämnda utredning bland annat beträffande den å stiftel-

sens egendom Nääs anordnade läroanstalten för utbildning av lärare i manlig slöjd framlagt vissa förslag till ökning av läroanstaltens inkomster genom höjning och införande av vissa avgifter samt rationalisering av den med läroanstaltens elevhushåll sammanhörande verksamheten. Mot bakgrunden härav har sakrevisionen förordat, att anslaget — som nu är uppfört med 67 000 kronor såsom bidrag till verksamheten vid läroanstalten — för nästa budgetår upptages med 50 000 kronor, avseende bidrag till läroanstaltens verksamhet för tiden intill utgången av kalenderåret 1955. Över sakrevisionens förslag har yttranden avgivits av statskontoret, skolöverstyrelsen och stiftelsens styrelse.

Departementschefen har anfört följande.

Jag vill först framhålla, att jag ämnar inom kort hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för utredning rörande utbildningen av lärare i manlig slöjd. I det komplex av olika problem, som bör provas vid denna utredning, ingår bland annat spørsmålet om förevarande stiftelses fortsatta verksamhet och därmed sammanhängande ekonomiska och organisatoriska frågor av mera långsiktig natur. Med hänsyn härtill har jag icke anledning att i förevarande sammanhang ingå på andra förhållanden än sådana, som rör stiftelsens aktuella ekonomiska situation.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har statens sakrevision verkställt utredning rörande de med stiftelsens verksamhet förenade ekonomiska förhållandena. Enligt de testamentariska föreskrifterna för verksamheten skall avkastningen av stiftelsens fastigheter i första hand användas till underhåll, skötsel och vård av egendomens byggnader, park, trädgård och inventarier. Sakrevisionen framhåller, att ett ytterligare uppskjutande av nödvändiga underhålls- och iståndsättningsarbeten beträffande Nääs slott och dess inventarier icke längre kan försvaras. Enligt sakrevisionens mening bör därför fastighetsintäkterna åtminstone fram till utgången av år 1955 reserveras för dessa arbeten. Därjämte bör nämnda intäkter användas till omveckling av stiftelsens kortfristiga skulder, vilka nu belöper sig till omkring 180 000 kronor. Sakrevisionen anser att, innan dessa återbetalats, bidrag från fastighetsinkomsterna till läroanstaltens verksamhet icke bör komma i fråga.

Stiftelsens styrelse har anslutit sig till de av sakrevisionen sålunda uppdragna riktlinjerna för dispositionen under den närmaste tiden av fastighetsinkomsterna. Statskontoret har icke heller haft något att erinra mot förslaget.

För egen del anser jag mig böra biträda vad sakrevisionen i detta hänseende förordat. Såvitt gäller underhålls- och iståndsättningsarbetena förutsätter jag, att endast oundgängligen nödvändiga dylika arbeten utföres och att ett framtida ställningstagande i den mera omfattande byggnadsinvesteringsfrågan därvid icke föregripes. Såsom sakrevisionen framhållit bör frågan om dispositionen av fastighetsintäkterna bli föremål för särskilt bedömande varje år. Jag utgår därför från att stiftelsens styrelse i de anslagsäskanden, som skall provas av 1956 års riksdag, lämnar en redogörelse för omfattningen av de åtgärder, som då verkställts och återstår att verkställa med avseende å underhåll och iståndsättning av byggnaderna med inventarier samt återbetalning av de kortfristiga skulderna.

Vad beträffar läroanstaltens ekonomi förordar sakrevisionen vissa åtgär-

der i syfte att förbättra det ekonomiska utfallet av läroanstaltens verksamhet. Med hänsyn till att för läroanstaltens verksamhet under en tid framåt icke kan påräknas bidrag ur fastighetsinkomsterna, är dylika åtgärder självfallet av väsentlig betydelse. Jag ansluter mig i likhet med statskontoret, skolöverstyrelsen och stiftelsens styrelse till förslaget om en höjning av inskrivningsavgiften från 10 till 20 kronor per kursdeltagare. Denna åtgärd medför en inkomstökning av omkring 4 000 kronor årligen. I fråga om undervisningsavgifterna förhåller det sig för närvarande så, att examinerade eller behörighetsförklarade lärare och lärarinnor vid allmänna undervisningsanstalter samt seminarieelever är befriade från dylik avgift, vilken för annan kursdeltagare utgår med 100 kronor. Sakrevisionen föreslår nu, att undervisningsavgift skall uttagas jämväl av de kursdeltagare, som hittills varit befriade därifrån. Statskontoret har tillstyrkt detta förslag. Skolöverstyrelsen och stiftelsens styrelse har anfört i och för sig beaktansvärda skäl mot en utvidgning av systemet med undervisningsavgifter. För egen del finner jag från rättvisesynpunkter den nu tillämpade kategoriavvikningen icke vara sakligt motiverad. I valet mellan att helt slopa undervisningsavgifterna och att uttaga dylika avgifter av samtliga kursdeltagare bör enligt min mening det senare alternativet tills vidare tillämpas med hänsyn till stiftelsens nuvarande ekonomiska ställning. Vid avvägningen av statsbidraget till stiftelsen utgår jag därför från att undervisningsavgift i fortsättningen uttages jämväl av den kategori kursdeltagare, som hittills varit befriad från dylik avgift. Denna åtgärd torde medföra en årlig inkomstökning av omkring 20 000 kronor.

Vad gäller elevhushållet rekommenderar sakrevisionen en översyn av de med hushållet sammanhängande organisatoriska och ekonomiska förhållandena. Stiftelsens styrelse upplyser, att styrelsen har sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor och att styrelsen för ändamålet tagit kontakt med sakkunnig person. Jag vill för egen del understryka vikten av att en verklig rationaliseringsundersökning beträffande elevhushållet kommer till stånd och att de av sakrevisionen ifrågasatta åtgärderna blir föremål för noggrant övervägande från styrelsens sida.

Vad slutligen gäller anslaget för nästa budgetår torde detta i enlighet med sakrevisionens och styrelsens förslag böra beräknas motsvara det för tiden intill utgången av kalenderåret 1955 erforderliga statsbidraget. Därefter bör vid 1956 års riksdag äskas erforderligt bidrag för kalenderåret 1956. En dylik anordning är möjlig med hänsyn till att verksamheten vid läroanstalten pågår endast under sommarmånaderna.

Stiftelsens styrelse har för nu ifrågavarande tidsperiod hemställt om ett bidrag av 76 700 kronor. Jag har i det föregående anslutit mig till sakrevisionens förslag i fråga om de åtgärder, som bör vidtagas för att förbättra läroanstaltens ekonomi. Jag anser mig även böra biträda sakrevisionens förslag beträffande storleken av statsbidraget för tiden intill utgången av kalenderåret 1955. Anslaget för nästa budgetår torde alltså böra uppföras med 50 000 kronor. I jämförelse med riksstatsanslaget för innevarande budgetår innebär detta en minskning med 17 000 kronor.

I motionerna I: 299 och II: 337 har anförts bland annat följande.

Med den brist på lärare med kompetens i manlig slöjd som förefinnes torde det ligga i statsmakternas intresse att uppmuntra till deltagande i fortbildningskurserna. De utgifter, som lärarna har i samband med dessa

kurser, är redan nu kännbara; resor och inackordering med minst 300 kronor per kurs. En ytterligare belastning med 100 kronor per kurs kommer enligt vår mening att få kännbara följder. Sakrevisionen anför som ett av skälen till införandet av undervisningsavgift för här berörda kategorier att vidareutbildningen ger lärarna inkomstökning. Mot detta vill vi invända att folkskollärarna för att få arvode enligt TC 13 i stället för TC 10 måste genomgå två fortbildningskurser, varför inkomstökningen blir relativt obetydlig.

Det måste ur alla synpunkter betraktas som önskvärt att August Abrahamsons stiftelse ges möjligheter att fortsätta sin verksamhet under bättre ekonomiska villkor än hittills. Enligt vår mening skulle införandet av avgift för fortbildningskurserna vara ett hinder för detta, varför vi föreslår att statens bidrag höjes med det belopp avgifterna beräknats inbringa.

Utskottet. Vid de å förevarande stiftelses läroanstalt anordnade sommarkurserna för utbildning av lärare i manlig slöjd har hittills uttagits dels inskrivningsavgift å 10 kronor för varje kursdeltagare, dels ock undervisningsavgift å 100 kronor för sådan kursdeltagare, som icke varit examinerad eller behörighetsförklarad lärare eller lärarinna vid allmänt undervisningsverk eller seminarieelev. Departementschefen har nu — i överensstämmelse med de av sakrevisionen framlagda förslagen i syfte att förbättra det ekonomiska utfallet av läroanstaltens verksamhet — förordat att inskrivningsavgiften höjes till 20 kronor, med därav följande inkomstökning av omkring 4 000 kronor årligen, samt att undervisningsavgift uttages jämväl av den kategori kursdeltagare, som för närvarande är befriad från dylik avgift. Sistnämnda åtgärd har beräknats medföra en årlig inkomstökning av omkring 20 000 kronor.

I motionerna I: 299 och II: 337 har, i syfte att möjliggöra ett bibehållande av avgiftsfriheten för de kursdeltagare som nu icke erlägger undervisningsavgift, föreslagits en höjning av anslaget med 20 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Utskottet finner för sin del i likhet med departementschefen den hittills tillämpade kategoriklyvningen med avseende å undervisningsavgifterna icke vara sakligt motiverad. Såsom departementschefen anført bör valet i förevarande hänseende därför stå mellan att helt slopa undervisningsavgifterna och att uttaga dylika avgifter av samtliga kursdeltagare. Från principiella synpunkter är det enligt utskottets mening önskvärt att så långt möjligt eliminera ekonomiska hinder i form av avgifter på olika utbildningsvägar. Denna målsättning kan dock i många fall på grund av skilda orsaker icke förverkligas annat än på längre sikt. Beträffande kurserna vid här ifrågavarande stiftelse — som redan år 1899 mottogs av staten — synes emellertid det förhållandet, att genomgång av dessa kurser fortfarande är den enda vägen till lärarkompetens i manlig slöjd, utgöra ett tungt vägande skäl för att nu slopa undervisningsavgifterna. Utskottet har vid sin prövning av förevarande spörsmål funnit sig böra stanna för detta alterna-

tiv. Utskottet förordar därför, att statsbidraget till verksamheten vid stiftelsens läroanstalt utmätas så, att undervisningsavgifterna vid kurserna för utbildning av lärare i manlig slöjd kan helt avskaffas. För ändamålet fordras en höjning av statsbidraget med 40 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Då utskottet icke i övrigt har något att erinra mot vad departementschefen under förevarande punkt anfört och förordat, föreslår utskottet alltså, att anslaget för nästa budgetår uppföres med (50 000 + 40 000 =) 90 000 kronor.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 299 och II: 337, till *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

13:o) **Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 229, s. 478—485), vilket avser sammanförande under ett reservationsanslag av vissa för närvarande under åttonde och elfte huvudtitlarna anvisade medel till utbildnings- och fortbildningskurser för lärare m. fl. samt i anslagshänseende innebär en höjning med 135 200 kronor i jämförelse med den sammanlagda medelsanvisningen för de olika ändamålen under åttonde huvudtiteln för innevarande budgetår, hemställer utskottet

att riksdagen må till *Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 552 200 kronor.

14:o) **Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 230, s. 485 och 486), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

15:o) **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 231, s. 486), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 195 000 kronor.

Folkskolinspektionen

16:o) **Folkskolinspektionen: Avlöningar.** I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 232, s. 486 och 487), vilket innebär en anslagshöjning med 51 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 106 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	474 700
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	193 900
	<hr/>
	Summa kronor 1 775 000

b) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kronor.

17:o) **Folkskolinspektionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233, s. 488 och 489), vilket innebär en anslagshöjning med 7 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 454 100 kronor.

Skolmältider

18:o) **Bidrag till anordnande av skolmältider.** Kungl. Maj:t har (punkt 234, s. 489—493) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

Anslaget är nu uppfört med 34 000 000 kronor. Nettoutgiften under anslaget för budgetåret 1953/54, då anslaget var upptaget med samma belopp, uppgick till 21 262 893 kronor. Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en anslagsminskning med 10 000 000 kronor. Av det äskade beloppet avses högst 100 000 kronor skola få disponeras för bestridande av kostnader för arbetsstudier beträffande skolmältidsverksamheten. *Departementschefen* har anfört följande.

Förevarande statsbidrag är konstruerat så, att den procentsats av bidragsunderlaget, enligt vilken statsbidraget utgår, minskar i samma mån som det kommunala skatteunderlaget ökar. Resultatet av verkningarna av å ena sidan den fortgående stegringen av antalet deltagare i skolmål-

tidsverksamheten, som ju medför en höjning av det totala bidragsunderlaget, samt å andra sidan den successiva ökningen av antalet skattekonor per invånare kan utläsas av siffrorna för anslagsbelastningen under de senaste budgetåren. Nettoutgiften har, som statskontoret påpekar, hållit sig tämligen konstant under budgetåren 1951/54, trots att antalet deltagare under denna tid årligen ökat med omkring 60 000. Den höjning av statsbidragsbeloppen, som skulle ha följt av det ökade deltagarantalet, har sålunda i stort sett eliminerats av de förbättrade kommunala skatteunderlagen.

Mot bakgrunden av vad jag nu anfört anser jag mig i avvaktan på ytterligare erfarenheter i fråga om anslagsbelastningen böra i likhet med statskontoret förorda, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 10 miljoner kronor och sålunda uppföres med 24 miljoner kronor.

I detta sammanhang torde böra erinras om att en omprövning av grunderna för ifrågavarande statsbidrag ingår bland de utredningsuppdrag, som åvilar särskilda sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område.

Skolöverstyrelsen har efter överläggningar med representanter för de båda kommunförbunden, skolstyrelserna och målsmännen samt i samråd med statens organisationsnämnd och stadsförbundets rationaliseringsavdelning hemställt, att medel ur förevarande anslag ställes till förfogande för arbetsstudier beträffande skolmåltidsverksamheten. Vad överstyrelsen i detta hänseende anfört och föreslagit synes mig i hög grad beaktansvärt. Genom dylika arbetsstudier, upplagda såsom ett led i överstyrelsens fortlöpande undersökningar rörande skolmåltidsverksamheten, torde kunna kartläggas förefintliga möjligheter att rationalisera verksamheten och begränsa kostnadsutvecklingen utan att eftersätta skolmåltidernas viktiga sociala och andra funktioner. De beräknade kostnaderna för arbetsstudierna, 200 000 kronor fördelade på två år, synes skäligen ringa i betraktande av att de totala årliga driftkostnaderna för skolmåltidsverksamheten nu torde överstiga 100 miljoner kronor. Jag tillstyrker alltså, att ifrågavarande arbetsstudier kommer till stånd. I likhet med överstyrelsen finner jag det riktigt, att staten påtager sig kostnaden för undersökningarna. För nästa budgetår torde skolöverstyrelsen böra få för ändamålet disponera högst 100 000 kronor ur förevarande anslag inom ramen av det anslagsbelopp, som jag i det föregående förordat. Jag förutsätter, att överstyrelsen framtida i lämpligt sammanhang kommer att lämna Kungl. Maj:ts en redogörelse för erfarenheterna av arbetsstudierna och för de åtgärder, som därigenom kan komma att aktualiseras.

Utskottet tillstyrker, att förevarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med 24 000 000 kronor.

Såsom departementschefen framhållit har den höjning av statsbidragsbeloppen, som under de senare budgetåren borde ha följt av det ökade antalet deltagare i skolmåltiderna, i stort sett eliminerats av de stegrade kommunala skatteunderlagen. I anslutning härtill får utskottet erinra om att vid det nuvarande statsbidragets tillkomst år 1946 procentsatsen för statsbidraget avvägdes med utgångspunkt i att normalbidragsprocenten vid ett »normalskatteunderlag», som vid denna tidpunkt beräknades till

10 skattekronor per innevånare, skulle utgöra 80 procent, medan kommunandelen skulle utgöra 20 procent. Till följd av de senaste årens förhöjning av de kommunala skatteunderlagen har den genomsnittliga procentsatsen för kommunernas andel i kostnaderna för skolmåltiderna kommit att väsentligt överstiga vad som avsågs med 1946 års beslut. Detta framgår tydligast av det av departementschefen påvisade förhållandet, att, medan antalet deltagare i skolmåltiderna under budgetåren 1951/54 ökat med omkring 60 000 årligen, statsbidragsbeloppen under samma period hållit sig i stort sett konstanta. Kostnadsökningen på grund av det höjda deltagarantalet har alltså praktiskt taget helt belastat kommunerna. Mot bakgrunden härav är det enligt utskottets mening angeläget, att den pågående omprövningen av ifrågavarande statsbidragsgrunder slutföres snarast möjligt samt att Kungl. Maj:t i anslutning därtill för riksdagen framlägger de förslag, som med hänsyn till det statsfinansiella läget prövas möjliga i syfte att förbättra statsbidraget i riktning mot ett återställande av den ursprungligen avsedda relationen mellan statens och kommunernas andelar i kostnaderna för skolmåltidsverksamheten.

Utskottet har icke någon erinran mot vad departementschefen anfört i fråga om arbetsstudier beträffande skolmåltidsverksamheten, upplagda såsom ett led i skolöverstyrelsens fortlöpande undersökningar rörande denna verksamhet. Utskottet har under hand erfarit, att det befunnits önskvärt att redan under innevarande vår vidtagna vissa förberedelser för att arbetsstudieundersökningen skall kunna igångsättas vid början av höstterminen 1955. Det tekniska arbetet härmed avses skola i samråd med skolöverstyrelsen utföras inom Svenska Stadsförbundets rationaliseringsavdelning. Med anledning härav har utskottet ansett sig böra uttala, att det icke torde böra möta hinder att för nämnda förberedelsearbeten erforderlig del av det belopp å 100 000 kronor, som avses för det första årets undersökningar, disponeras redan ur innevarande budgetårs anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser härom.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

19:o) **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 235, s. 493), vilket innebär en anslagsminskning med 450 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Folkskoleväsendet

20:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 236, s. 494—499) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 447 200 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ranmark m. fl.* (I: 311) och den andra inom andra kammaren av fru *Ingenäs m. fl.* (II:339), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av frågan om bidrag till folkskoleväsendet måtte besluta, att förstärkningsanordningar i den omfattning, som omnämnes i skolöverstyrelsens i motionen angivna skrivelse, får införas under läsåret 1955/56.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 34 500 000 kronor. Höjningen beror huvudsakligen på faktorer av automatisk natur, främst ökat antal folk- och småskollärartjänster, de vid 1954 års riksdag beslutade arvodestilläggen m. m. för folkskollärare, ökat antal lärartjänster i kunskaps- och yrkesämnen inom försöksdistrikten samt ökning av antalet avdelningar i slöjd- och hushållsgöromål. Till statsbidrag åt nya svenska skolor i utlandet beräknas en anslagshöjning med 27 000 kronor.

I *motionerna I: 311* och *II: 339* har anförts huvudsakligen följande.

I skrivelse till Konungen den 31 augusti 1954 har skolöverstyrelsen överlämnat förslag till bestämmelser rörande vissa anordningar för förstärkning av undervisningen, vilka anordningar beräknats kunna medföra andra kostnadsökningar än automatiska. Förslaget baserar sig huvudsakligen på det utredningsresultat den för revision av 1919 års undervisningsplan tillsatta kommittén tidigare framlagt. Denna kommitté hade i huvudsak anpassat med ekonomiska konsekvenser förenade undervisningstekniska anordningar efter den hittillsvarande kostnadsramen. Emellertid har det ansetts uppenbart, att på vissa punkter någon kostnadsökning måste krävas. Detta gäller inom den obligatoriska sjuåriga skolkursen i huvudsak i två avseenden, nämligen dels i fråga om gruppindelningen i vissa ämnen och dels i fråga om förstärkningsanordningarna.

Skolöverstyrelsens förslag till bestämmelser avsåg gruppindelning i större utsträckning än tidigare tillätits vid undervisning i slöjd, hushållsgöromål, maskinskrivning och valfritt ämne samt vid laborationer i naturkunskap. Vidare föreslog överstyrelsen förstärkningsanordningar i utökad omfattning samt vidgade möjligheter till inrättande av hjälpklassavdelningar även på landsbygden. Emellertid har Kungl. Maj:t funnit skolöverstyrelsens framställning icke föranleda någon åtgärd.

Några delade meningar om fördelarna för undervisningen av generösare bestämmelser än de nu gällande beträffande möjligheterna till förstärkningsanordningar av skilda slag i folkskolans läraravdelningar ha aldrig rätt bland sakkunniga bedömare. Det torde otvivelaktigt ur pedagogisk

synpunkt vara av allra största betydelse, att de av skolöverstyrelsen lämnade förslagen till anordningar verkligen få realiseras. Sålunda bli exempelvis möjligheterna till de ytterst värdefulla laborationerna i naturkunskap praktiskt taget obefintliga i en odelad klass av den storleksordning, som numera är vanlig. Vidare bör påpekas, att för närvarande möjlighet till uppdelning av läraravdelningen vid undervisning i slöjd vid läroverk förefinnes redan vid ett elevantal av 16. Skolöverstyrelsen har stannat vid ett förslag om uppdelning, då elevantalet uppnått 20. Icke ens detta har bifallits. Att det kommer att medföra stora olägenheter att även i fortsättningen nödgas ha slöjd med en avdelning av upp till 24 elever är uppenbart. Det må också påpekas, att det ansetts som en angelägen reform att redan i fjärde klass få möjlighet att vid ett elevantal av 30 införa förstärkning med två veckotimmar. Vilka olägenheter som varit förenade med att upprättande av specialklasser tidigare tillåtits först då behov därav förelagat för minst tio elever, har säkert stått klart för alla, som haft några kontakter med glesbygder och skollivet inom sådana bygder. Den av skolöverstyrelsen föreslagna sänkningen av detta tal till åtta skulle också med all säkerhet ha fått en mycket stor betydelse för landsbygdens skolväsen, vilket i sin helhet skulle särskilt gagnas av de här föreslagna anordningarna.

Kostnadsökningar föranledda av här berörda och av skolöverstyrelsen föreslagna anordningar för läsåret 1955/56 påverka inte statens utgifter förrän budgetåret 1956/57.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I motionerna I: 311 och II: 339 har hemställts om genomförande från och med redovisningsåret 1955/56 av ett av skolöverstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1954 framlagt förslag angående gynnssammare bestämmelser för förstärkningsanordningar samt gruppindelning i vissa ämnen i folkskolans normalklasser ävensom för inrättande av hjälpklassavdelningar inom folkskolan och gruppindelning i vissa ämnen inom dylika avdelningar. Genom beslut den 4 januari 1955 har Kungl. Maj:t funnit den av skolöverstyrelsen sålunda gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Såsom framhållits i motionerna skulle — på grund av statsbidragssystemets tekniska utformning — ett genomförande från och med nästa redovisningsår av de av skolöverstyrelsen och motionärerna förordade anordningarna påverka belastningen å förevarande anslag först från och med budgetåret 1956/57. Den av de föreslagna åtgärderna då föranledda utgiftsökningen för statsverket skulle enligt skolöverstyrelsens beräkningar uppgå till omkring 4 650 0000 kronor.

Utskottet har icke funnit sig böra tillstyrka bifall till förevarande motioner. Då det emellertid från pedagogiska synpunkter är mycket önskvärt, att möjligheterna till inrättande av hjälpklassavdelningar samt till förstärkningsanordningar och gruppindelning i folkskolans undervisning förbättras, utgår utskottet från att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål och överväger de ekonomiska förutsättningarna

för att förelägga riksdagen förslag i ämnet, särskilt i de hänseenden beträffande vilka en effektivisering av undervisningen framstår som mest angelägen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 447 200 000 kronor;

b) att motionerna I: 311 och II: 339 icke må av riksdagen bifallas.

21:o) Folkskolor m. m.: Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 238, s. 499 och 500), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

22:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 239, s. 500 och 501), vilket innebär en anslagshöjning med 45 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 520 000 kronor.

23:o) Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 240, s. 501 och 502), vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

24:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 241, s. 502), vilket innebär en anslagsminskning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

25:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 242, s. 502 och 503), vilket innebär en anslagshöjning med 35 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 565 000 kronor.

26:o) **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 243, s. 503—509), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kronor, samt förändring av anslagsbeteckningen från förslagsanslag till reservationsanslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kronor.

27:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 244, s. 509—514), vilket i fråga om medelsanvisningen innebär en anslagsminskning med 205 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade ändringar av grunderna för statsbidrag till avlöning åt föreståndarinnepersonal vid folkskolans skolhem, att tillämpas från och med redovisningsåret 1955/56;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 890 000 kronor.

28:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 245, s. 514 och 515), vilket i fråga om medelsanvisningen innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1954/55 förefintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning må disponeras intill utgången av budgetåret 1955/56.

29:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 246, s. 515 och 516), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 000 kronor.

30:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 247, s. 516), vilket innebär en anslagshöjning med 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 9 600 000 kronor.

31:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten. Kungl. Maj:t har (punkt 248, s. 517—519) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 59 800 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Helmer Persson* och *Norling* (I: 313) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Holmberg* och *Johansson* i Stockholm (II: 308), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att till Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av förevarande anslag från 59,3 miljoner kronor till 100 miljoner kronor. Överstyrelsen har därvid utgått från att kostnadsramen för statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag — vilken för vardera av kalenderåren 1953 och 1954 utgjorde 142 miljoner kronor — skulle för kalenderåret 1955 höjas till 340 miljoner kronor.

Departementschefen har framhållit, att det alltjämt föreligger ett mycket stort nybyggnadsbehov inom folkskoleväsendet. I vilken omfattning detta behov kan tillgodoses, beror på kvottilldelningen för skolbyggnadsändamål. Vid bedömande av den antagliga belastningen å förevarande an-

slag under budgetåret 1955/56 har departementschefen utgått från att folkskolebyggenas utrymme i tillståndsbudgeten blir i stort sett oförändrat under år 1955 i jämförelse med år 1954. Den föreslagna höjningen av anslaget med 0,5 miljoner kronor är av automatisk natur.

Det i *motionerna I: 313* och *II: 308* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens ovan angivna förslag beträffande anslagsbeloppets storlek. Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen *II: 308*.

Utskottet — som med beklagande konstaterar, att det icke heller för år 1955 befunnits möjligt att höja kvottilldelningen för skolbyggnadsändamål — biträder Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningen under förevarande anslag för nästa budgetår och avstyrker således bifall till det i *motionerna I: 313* och *II: 308* framställda yrkandet.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 313* och *II: 308*, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 59 800 000 kronor.

32:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 249, s. 519), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

33:o) Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 250, s. 519 och 520), vilket innebär en anslagsminskning med 140 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 360 000 kronor.

34:o) Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 251, s. 520 och 521), vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

35:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 252, s. 521—523), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

36:o) **Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 254, s. 525), vilket innebär en anslagsminskning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

37:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 255, s. 525 och 526), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 44 500 kronor.

38:o) **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 256, s. 526—528), vilket innebär en anslagshöjning med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

39:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 257, s. 528—532) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels ock till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 898 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär med avseende å nomadskolororganisationen, att sjunde skolåret — som hittills successivt införts i Jämtlands, Västerbottens, Gällivare och Jukkasjärvi nomadskoldistrikt — skall från och med nästa läsår införas jämväl i Jokkmokks och Arjeplogs nomadskoldistrikt, varvid sjunde klassen från dessa distrikt avses skola centraliseras till nomadskolan i Gällivare. Sexårig skolkurs avses tills vidare alltjämt skola tillämpas i Karesuando och Vittangi nomadskoldistrikt. I fråga om medelsanvisningen innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 40 000 kronor, betingad — förutom av automatiska utgiftsökningar

— av inrättande av ytterligare fyra ekonomibiträdestjänster i Cg 4 samt fyra fastighetsskötartjänster i Cg 11 ävensom omreglering av arvodena åt arvodesanställda fastighetskötare.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Nomadskolan är sedan gammalt helt fristående från vederbörande kommuns skolväsen. Den närmare ledningen av och tillsynen över nomadundervisningen utövas under skolöverstyrelsens inseeende av en särskild nomadskolinspektör. Lokala skolstyrelser för nomadskolorna finnes icke. För överläggningar med nomadskolinspektören i frågor angående nomadundervisningen utses för varje nomadskoldistrikt särskilda nomadskolfullmäktige, vilka emellertid icke har någon beslutanderätt beträffande nomadskolan. Mot bakgrunden av nomadskolväsandets speciella organisation har utskottet i detta sammanhang ansett sig böra erinra om de problem med avseende å nomadskolans ställning inom undervisningsväsendet, som i såväl pedagogiska som organisatoriska hänseenden torde komma att möta i samband med ett allmänt genomförande av en nioårig enhetsskola med teoretiskt och praktiskt inriktat högstadium. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål och föranstaltar om den utredning och de övriga åtgärder, som må finnas påkallade för att närmare belysa nämnda problem.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	408 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	387 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	110 000
Summa kronor	912 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	14 000
Nettoutgift kronor	898 000

b) till *Nomadskolor*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 898 000 kronor.

40:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 258, s. 532—534), vilket innebär en anslagshöjning med 14 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 420 600 kronor.

41:o) **Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 259, s. 534), vilket innebär en anslagsminskning med 2 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 52 900 kronor.

42:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 260, s. 534 och 535), vilket innebär en anslagshöjning med 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

43:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 261, s. 535 och 536), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

Högre folkskolor och folkhögskolor

44:o) **Högre folkskolor: Understöd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 262, s. 536 och 537), vilket innebär en anslagsminskning med 180 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre folkskolor: Understöd* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 370 000 kronor.

45:o) **Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 263, s. 537), vilket innebär en anslagsminskning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

46:o) **Folkhögskolor: Understöd.** Kungl. Maj:t har (punkt 264, s. 537—541) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 8 620 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birger Andersson m. fl.* (I: 306) samt den andra inom andra kammaren av herrarna *Adamsson* och *Nilsson* i Östersund (II: 317), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att 1946 års skolkommissions förslag om folkhögskolans ställning och uppgifter snarast lägges till grund för proposition i ämnet,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Weiland m. fl.* (I: 308) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammar m. fl.* (II: 324), i vilka hemställts att riksdagen för budgetåret 1955/56 som bidrag till skolöverstyrelsen för anordnande av en konferens för folkhögskolornas rektorer anvisar ett belopp av 19 000 kronor utöver vad i statsverkspropositionen föreslås som understöd till folkhögskolor eller sammanlagt ett förslagsanslag av 8 639 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 240 000 kronor. Härav hänför sig 60 000 kronor till automatiska utgiftsökningar. Återstående belopp, 180 000 kronor, beräknas för statsbidrag till ytterligare två folkhögskolor under nästa arbetsår.

Departementschefen har vid anmälan av anslaget inledningsvis erinrat om det av 1946 års skolkommission avgivna betänkandet med förslag angående »Folkhögskolans ställning och uppgifter» (SOU 1953: 24) samt därvid anfört följande.

Skolkommissionens förslag åsyftar ett kraftigt ökat ekonomiskt stöd åt folkhögskolorna från statens sida. Ett genomförande av förslagen i dessa delar kan, med utgångspunkt i den nuvarande folkhögskoleorganisationen, beräknas medföra en årlig utgiftsökning för statsverket av sammanlagt närmare 5 250 000 kronor, varav omkring 2,7 miljoner kronor till driftbidrag och 2,5 miljoner kronor till anläggningsbidrag. Jag har icke ansett mig böra för Kungl. Maj:t framlägga förslag om avlåtande av proposition i ämnet till 1955 års riksdag.

Ett av skolöverstyrelsen framställt förslag om anvisande under anslaget av 19 000 kronor såsom bidrag till resekostnader och traktamenten för deltagare i konferens för folkhögskolornas rektorer har departementschefen ansett sig icke böra biträda.

I motionerna I: 306 och II: 317 har anförts huvudsakligen följande.

Skolkommissionen hade i fråga om folkhögskolorna tagit till sin uppgift att angiva dessas ställning och uppgifter i vårt skolväsen efter den nioåriga enhetsskolans genomförande. Kommissionen blev enig om att detta skulle leda till att folkhögskolan mer än tidigare kunde koncentrera sig på sin väsentligaste uppgift. Den skulle nu verkligen bli en högskola för de breda

lagrens ungdom, sedan denna genom nioårig skolgång givits förbättrade elementärkunskaper.

Medan nu i ökande omfattning enhetsskolans elever når fram till avslutad skolgång och snart också blir ålderskvalificerade för fortsatta studier vid folkhögskola, står denna alltjämt ej rustad för de nya kraven. I själva verket befinner sig många av våra folkhögskolor i ett ekonomiskt bekymmersamt läge. Framför allt är detta fallet för dem, vilkas huvudmän återfinns bland folkrörelserna. Den hjälp, som man ändock förutskickar att skolkommissionens utredning härvidlag skall föranleda, bör komma snart.

Det i *motionerna I:308* och *II:324* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens ovannämnda äskande. I *motionerna* har anförts bland annat följande.

Den svenska folkhögskolan befinner sig i en period av kraftig utveckling. Elevantalet har fördubblats på de sista tjugo åren, och ett trettio-tal nya folkhögskolor har kommit till under samma tid. Utvecklingen är i så måtto märklig, som de årskullar, från vilka folkhögskolornas elever huvudsakligen rekryteras, under samma tid minskat i storlek. Förklaringen till detta förhållande torde vara att söka dels i vårt alltmer differentierade samhälles ökade krav på specialister och servicefolk, dels i de begränsade möjligheter till högre utbildning och förberedande yrkesutbildning, som särskilt stätt landsbygdens ungdom till buds. Folkhögskolan har här på ett smidigt sätt kunnat anpassa sig både till samhällets förändrade krav och den yrkessökande ungdomens önskemål och behov. Det finns all anledning att antaga, att anspråken på folkhögskolan i dessa avseenden kommer att bli ännu kraftigare under de närmaste åren, då behovet av utbildning och samhällsanpassning för de hastigt ökande årskullarna i åldrarna 15—25 år kommer att göra sig starkt påmint. Under samma tid måste emellertid folkhögskolan även inrätta sig för en framtid, då elever skall sökas bland den ungdom, som gått igenom nioårig enhetsskola. Detta kräver omsorgsfulla överväganden på varje skola av såväl organisatoriska som pedagogiska problem. Till detta kommer, att nyligen genomförda löne-regleringar för folkhögskolornas rektorer och lärare samt förändrade bestämmelser för studiebidrag och stipendier till eleverna medfört åtskilliga problem, som belastat det administrativa arbetet inom överstyrelsen och på rektorsexpeditionerna. I denna situation har stora svårigheter uppkommit för statens folkhögskolinspektör, som endast innehar deltidstjänst, att hinna med att besöka skolorna och därvid ge de anvisningar och råd, som är behövliga. En konferens för folkhögskolornas rektorer skulle i det uppkomna läget vara av mycket stor betydelse. Skolöverstyrelsen skulle därvid på en gång med samtliga folkhögskolor kunna överlägga om de organisatoriska, pedagogiska och administrativa problem, som nu är aktuella och av stor betydelse för folkhögskolans och den yrkessökande ungdomens framtid.

Utskottet — som icke ansett sig böra biträda det i *motionerna I:308* och *II:324* framställda yrkandet om anvisande av bidrag av statsmedel till vissa kostnader för en konferens för folkhögskolornas rektorer — tillstyrker, att ifrågasvarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med 8 620 000 kronor.

Med anledning av det i motionerna I: 306 och II: 317 framställda yrkandet får utskottet erinra om att utskottet vid sin behandling av förevarande anslagsfråga vid 1954 års riksdag (utlåtande nr 8, p. 250) framhöll såsom önskvärt att Kungl. Maj:t förelade 1955 års riksdag förslag i anledning av skolkommissionens betänkande angående folkhögskolans ställning och uppgifter. Förbättringen av statens ekonomiska stöd åt folkhögskolorna har emellertid i år fått stå tillbaka för andra kostnadskrävande reformer, bland annat yrkesutbildningsreformen. Mot denna avvägning från Kungl. Maj:ts sida synes ingen erinran kunna riktas. Men samtidigt ökar angelägenheten av att också stärka stödet åt folkhögskolorna. I och med de förbättrade yrkesutbildningsmöjligheterna och ett mera allmänt genomförande av en nioårig enhetsskola kommer nämligen folkhögskolan att ställas inför nya problem och ändrade krav från samhällets sida. Skolkommissionen har förväntat, att folkhögskolan i det förändrade läget i stort sett kommer att i högre grad än hittills kunna koncentrera sig på sina väsentliga uppgifter, nämligen att vara en skola för vuxen ungdom med bildningsintentionerna inriktade på samhällelig orientering och på personlig fostran. I kvantitativt hänseende är det däremot enligt kommissionens mening mera osäkert vad det ändrade läget kan komma att innebära för folkhögskolan. Om folkhögskolan skall kunna behålla sin nuvarande elevtillslutning, måste den vidga sin rekryteringsbas och vända sig till nya grupper i samhället, intensifiera samarbetet med folkbildningsorganisationerna samt förnya och utöka arbetsprogrammet.

Utskottet har med det anförda velat antyda något om problemställningarna inför folkhögskolans fortsatta verksamhet. Det är enligt utskottets mening av stor vikt, att folkhögskolan snabbt får det ökade ekonomiska stöd, som är en förutsättning för att den skall kunna lösa de berörda anpassningsproblemen och intaga sin riktiga och betydelsefulla position i samhället. Folkhögskolan får alltså, om den skall kunna bibehålla sin särskilda ställning och pedagogiska egenart, icke lämnas utanför vid den pågående reformverksamheten på skolväsendets område. Mot bakgrunden av dessa synpunkter förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t snarast möjligt för riksdagen framlägger de förslag till ökat ekonomiskt stöd åt folkhögskolorna, som av frågans angelägenhetsgrad befinnes påkallade.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 308 och II: 324, till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 8 620 000 kronor;

II. i anledning av motionerna I: 306 och II: 317 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anført.

47:o) **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 265, s. 542), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 27 500 kronor.

48:o) **Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 266, s. 543), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

49:o) **Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever.** Kungl. Maj:t har (punkt 267, s. 543—545) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 620 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en av ökat antal elever och ökat studiehjälpsbehov betingad anslagshöjning med 1 475 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag.

I detta sammanhang får utskottet erinra om att ur förevarande anslag må tills vidare årligen utgå bland annat studiehjälp åt sammanlagt högst 100 elever från Danmark, Finland, Norge och Island för genomgående av kurser vid svenska folkhögskolor. Av dessa 100 studiehjälpsplatser har högst 10—11 brukat tilldelas den nordiska folkhögskolan i Kungälv, där antalet elever från de nordiska grannländerna är störst. I rekommendation den 16 augusti 1954, nr 18, har Nordiska rådet hemställt till vederbörande regeringar att bland annat förverkliga nordiska kulturkommissionens beslut vid plenarmöte i juni 1954 om stipendier och annat stöd vid de befintliga folkhögskolorna. I det till grund för rådets rekommendation ligande utlåtandet (nr 10) av rådets kulturkommitté har kommittén framhållit bland annat, att internordiska folkhögskolestipendier borde göras generellt gällande för alla de nordiska länderna, så att eleverna själva kunde välja skola oavsett belägenhet, samt att bestämmelser, som begränsade antalet stipendier för vissa skolor, icke borde förekomma. Nordiska rådets ifrågasvarande rekommendation är i här berörda avseende beroende på prövning inom ecklesiastikdepartementet. Utskottet har uppmärksammat att av de för innevarande läsår disponibla 100 studiehjälpsplatserna vid svenska folkhögskolor blott 94 tagits i anspråk. Det synes utskottet med anledning härav och i anslutning till Nordiska rådets rekommendation

kunna ifrågasättas huruvida icke i nuvarande läge, innan rekommendationen slutbehandlats, de i samband med densamma framkomna önskemålen skulle kunna tillgodoses på det sätt, att studiehjälpsplatser, som icke tas i anspråk, i mån av behov tilldelas nordiska folkhögskolan i Kungälv utöver de platser, som skolan i vanlig ordning får.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 620 000 kronor.

50:o) **Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare.** Kungl. Maj:t har (punkt 268, s. 545 och 546) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Weiland m. fl.* (I: 307) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammar m. fl.* (II: 323), i vilka hemställts att riksdagen för budgetåret 1955/56 som understöd för utbildning av lärare i folkhögskolor anvisar ett belopp av 7 500 kronor utöver vad i statsverkspropositionen föreslås, eller sammanlagt ett reservationsanslag av 22 000 kronor.

Av förevarande reservationsanslag, som nu är uppfört med 14 500 kronor, disponeras 10 500 kronor till anordnande av en utbildningskurs för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder. Återstoden användes till stipendier åt folkhögskollärare för studieresor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 500 kronor i syfte att möjliggöra anordnande av två utbildningskurser, för vilket ändamål beräknats en medelsåtgång av 18 000 kronor. Sommaren 1954 har med anlitande av uppkommen anslagsreservation kunnat anordnas två dylika kurser. *Departementschefen* har förklarat sig icke vara beredd att nu tillstyrka en ökning av medelsanvisningen under anslaget utan har räknat med oförändrat anslagsbelopp.

Det i *motionerna I: 307* och *II: 323* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens ovan angivna anslagsäskande. I *motionerna* har anförts bland annat följande.

Behovet av pedagogisk fortbildning för folkhögskolans lärare är mycket stort. Den frihet, som folkhögskolan åtnjuter att i hög grad utforma kurser och undervisning med hänsyn till de enskilda skolornas målsättning och elevernas behov, ställer stora krav på lärarnas kunskaper och pedagogiska skicklighet. På grund av svårigheten att vid varje skola anställa speciallärare för varje undervisningsämne, förekommer det ej sällan, att folkhögskolans lärare undervisar i ämnen, som de ej har med i sin examen.

Men även den, som på folkhögskolan undervisar i sina examensämnen, har i regel ej under sin studietid fått någon pedagogisk handledning eller övning i att undervisa vuxen ungdom. Till dessa omständigheter kommer önskemålet att till folkhögskolans lärare förmedla de resultat, som den psykologiska och pedagogiska forskningen frambragt under de senaste åren, och därigenom göra dessa lärare förtrogna med undervisningsmetoder och hjälpmedel, som gör det möjligt för folkhögskolan att klarare utforma sin pedagogiska egenart. Härigenom kan också folkhögskolans lärare göra sig bättre skickade att som lärare och handledare deltaga i det övriga fria och frivilliga folkbildningsarbetet och i det av samhället understödda ungdomsarbetet. Det är också redan nu av behovet påkallat, att folkhögskolans lärare ges möjlighet att förbereda sig för den mera avancerade undervisning, som kan komma att krävas av dem, då enhetsskolan är genomförd.

Utskottet. Även om vissa skäl kan anföras för att ifrågavarande kursverksamhet bör utökas, är utskottet likväl icke berett att för nästa budgetår i enlighet med vad i motionerna I: 307 och II: 323 påyrkats förorda en höjning av statens bidrag för ändamålet utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet. Utskottet, som alltså biträder Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker bifall till nämnda motioner, hemställer

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 307 och II: 323, till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

Abnormundervisningen

51:o) **Läroanstalter för blinda: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 269, s. 546—551) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga av departementschefen angivna ändringar i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels ock till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 037 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren av fröken *Ager* och fru *Sjöstrand* väckt motion (II: 335), vari hemställts att riksdagen under avlöningsanslaget *Läroanstalter för blinda* måtte anvisa medel för återbesättande av en vakant yrkeslärlartjänst vid Kristinehamnsskolan.

Kungl. Maj:ts förslag avser i huvudsak uppflyttning i lönegrad av rektorstjänsterna och åtskilliga lärartjänster vid blindskolorna i enlighet med vad som föreslagits i propositionen 1954: 25 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., medelsanvisning för ytterligare tio undervisningstimmar per vecka i kunskapsämnen vid institutet för blinda å Tomtebodas samt viss höjning av skolköterskearvodet vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män. Ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om återbesättande av en vakant yrkeslärartjänst vid sistnämnda skola har departementschefen ansett sig icke böra biträda.

Kungl. Maj:ts förslag, som jämväl avser vissa automatiska utgiftsökningar, innebär en anslagshöjning med 42 000 kronor.

Det i *motionen II: 335* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens ovanberörda förslag. I motionen har anförts bland annat följande.

Det är svårt att förstå att ifrågavarande tjänst måste hållas vakant år efter år. Såvitt motionärerna kunnat utröna finns det numera inte några organisatoriska skäl som talar mot att tjänsten besättes med ordinarie innehavare. Inte heller kan det skälet längre tillmätas relevans att löne- och behörighetsfrågorna befinner sig på utredningsstadiet. I proposition nr 25 vid årets riksdag framlägges förslag i dessa frågor. Innehavaren av den extra tjänsten har innehått sin anställning sedan år 1947. Han är dessutom fullt kompetent yrkeslärare.

Utskottet. Vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män finnes tre ordinarie yrkeslärartjänster. Av dessa är en tjänst (i korgmakeri) besatt med ordinarie innehavare, en tjänst — den i *motionen II: 335* avsedda — vakant men ersatt med en extra tjänst (i borstbinderi och korgmakeri) samt en tjänst vakant utan att uppehållas med vikarie. Med hänsyn till att, såsom i motionen anförts, innehavaren av den extra tjänsten varit anställd vid skolan sedan år 1947, talar principiella skäl för att extra ordinarie eller ordinarie anställning beredes befattningshavaren. Emellertid har skolöverstyrelsen, vilket närmare framgår av överstyrelsens petitum beträffande ifrågavarande anslag, under övervägande en av sakkunniga inom överstyrelsen verkställd utredning rörande en omläggning av anpassnings- och yrkesundervisningen för nyblinda. Utredningen — som i huvudsak syftar till att utbildningen skall läggas upp med ett första år, avseende anpassningsundervisning och yrkesorienteringskurser samt ett andra och eventuellt tredje år med organiserad arbetsvård i näringslivet eller yrkesutbildning i skolan, delvis med gemensamma utbildningsgrenar för båda könen — utmynnar i förslag bland annat om sammanslagning till en skola av hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män och hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Skolöverstyrelsen har ännu icke för Kungl. Maj:t

framlagt slutligt förslag i anledning av utredningen. Med hänsyn till sålunda pågående överväganden rörande hantverksskolornas organisation och till att vid hantverksskolan i Växjö finnes tre med ordinarie innehavare besatta yrkeslärartjänster, har utskottet icke ansett sig böra förorda bifall till det i motionen II: 335 framställda yrkandet.

Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen II: 335,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledes av vad departementschefen anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	507 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	11 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	386 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	133 000
	Summa kronor 1 037 000

c) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 037 000 kronor.

52:o) **Läroanstalter för blinda: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 270, s. 551—553), vilket innebär en anslagshöjning med 18 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 354 600 kronor.

53:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 271, s. 553—556), vilket innebär en anslagshöjning med 13 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, som föranledes av vad departementschefen anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	170 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	371 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	85 000
Summa kronor	636 000

c) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 636 000 kronor.

54:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 272, s. 556 och 557), vilket innebär en anslagshöjning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 215 300 kronor.

55:o) **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 273, s. 557), vilket innebär en anslagshöjning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 20 600 kronor.

56:o) **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 274, s. 557 och 558), vilket innebär en anslagshöjning med 5 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 41 500 kronor.

57:o) **Arvoden åt blivande blindlärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 275, s. 558), vilket innebär en anslagsminskning med 10 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arvoden åt blivande blindlärare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 kronor.

58:o) **Tryckning av blindskrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 276, s. 558), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

59:o) **Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 277, s. 558 och 559), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

60:o) **Skolor för döva: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 278, s. 559—565), vilket innebär en anslagshöjning med 246 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad departementschefen anför,

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 605 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	81 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 388 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	458 000

Summa kronor 3 532 000

c) till *Skolor för döva: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 532 000 kronor.

61:o) **Skolor för döva: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 279, s. 565—567), vilket innebär en anslagsminskning med 1 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 477 300 kronor.

62:o) **Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 280, s. 567—569), vilket innebär en anslagsminskning med 7 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 48 000 kronor.

63:o) **Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 281, s. 570), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

64:o) **Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 282, s. 570), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

65:o) **Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 283, s. 570 och 571), vilket innebär en anslagshöjning med 15 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 163 300 kronor.

66:o) **Skolor för döva: Utbildningskurs för vårdarinnor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 284, s. 571—573) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Utbildningskurs för vårdarinnor* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

67:o) **Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 285, s. 573 och 574), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

68:o) **Bidrag till bildningsverksamhet bland döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 286, s. 574), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bildningsverksamhet bland döva* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

69:o) **Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 287, s. 574 och 575), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för kyrkoherdar och konsulenter för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	167 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	25 100
	Summa kronor 193 600

I n k o m s t e r

Bidrag från kyrkofonden	102 700
	Nettoutgift kronor 90 900

b) till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 90 900 kronor.

70:o) **Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 288, s. 575 och 576), vilket innebär en anslagshöjning med 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 35 200 kronor.

71:o) **Bidrag till tidning för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 289, s. 576), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till tidning för döva* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

72:o) **Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 290, s. 576 och 577), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

Uppskjutna frågor

73:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen under följande punkter, nämligen

punkten 216: Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar. Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader. Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.,

punkten 237: Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag, samt

punkten 253: Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder, avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 22 mars 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Boman, Näsström, Gustaf Andersson, Einar Persson, Nils Theodor Larsson, Sunne, Elfving, Rikard Svensson och Arrhén; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Svensson i Ljungskile, Åkerström, Hoppe, Staxäng, Johansson i Mysinge, Widén, Thapper, Jansson i Kalix, Blidfors, Löfroth, Andreasson, fröken Vinge, fröken Olsson och herr Svensson i Stenkyrka.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Folkskoleseminarierna: Avlöningar) av herr *Arrhén*, som ansett att utskottet bort med tillstyrkande av motionen I: 297 förordna intagning på folkskoleseminariernas 4-åriga linje hösten 1955 av 15 avdelningar med 30 elever per avdelning ävensom minskning av medelsanvisningen under anslaget med 200 000 kronor i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag samt att till följd därav utskottets hemställan bort i nedan angivna delar ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av motionen I: 297, i vad den avser folkskoleseminarieorganisationens omfattning under läsåret 1955/56, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;

IV. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen I: 297, såvitt här är i fråga,

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	6 820 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	85 200
b) Arvoden åt seminariebibliotekari- er, <i>förslagsvis</i>	47 700
c) Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs, <i>förslagsvis</i>	49 100
d) Tilläggsarvoden åt lärare vid kur- ser för utbildande av kyrkomusi- ker, <i>förslagsvis</i>	49 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 442 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 957 000
	<hr/>
Summa kronor	16 450 000

c) till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 16 450 000 kronor;»

2) vid *punkten 2* (Folkskoleseminarierna: Omkostnader) av herr *Arrhén*, som ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen I: 297, i vad den avser förevarande anslag, samt till följd därav hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen I: 297, såvitt här är i fråga, till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 340 000 kronor.

3) vid *punkten 9* (Befordringskurser för folkskollärare) av herr *Arrhén*.

4) vid *punkten 46* (Folkhögskolor: Understöd) av herr *Svensson* i Ljungskile beträffande bidrag för anordnande av en konferens för folkhögskolornas rektorer.

5) vid *punkten 50* (Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare) av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Sunne*, *Arrhén*, *Svensson* i Ljungskile, *Staxäng*, *Widén*, *Löfroth* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 307 och II: 323 samt att utskottets yttrande och hemställan därför bort ha följande lydelse:

»Utskottet har för sin del funnit starka skäl tala för att medelsanvisningen under förevarande anslag för nästa budgetår avväges så, att det blir möjligt att anordna två utbildningskurser. Utskottet tillstyrker därför, att anslaget i enlighet med det i motionerna I: 307 och II: 323 framställda yrkandet höjes med 7 500 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet och således upptages med 22 000 kronor. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 307 och II: 323, till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 22 000 kronor.»
